

Et nytt kulturtrinn

Av

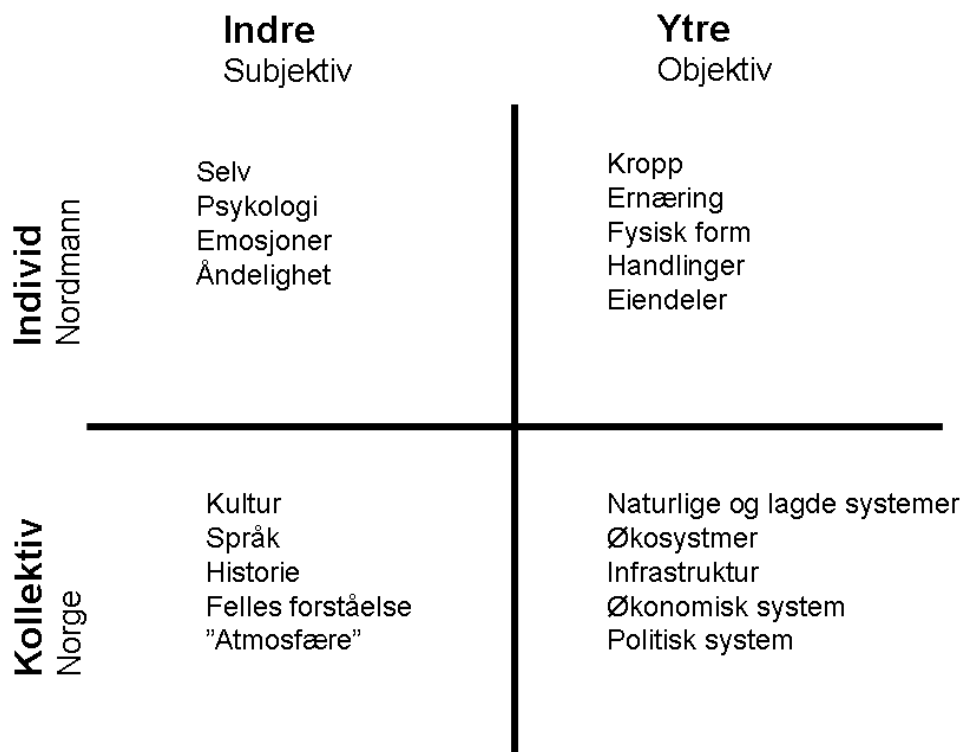
Svein Jarle Horn

Publisert i *Visjon* nr. 5 , 2008 (<http://www.altnett.no>). Publisert online på www.integraltliv.no av Senter for Integral Liv september 2008. Forfatteres kontaktinfo: svein.horn@gmail.com

Vi mennesker lever våre liv i mange forskjellige verdener, både ytre objektive og subjektive indre. Selv mennesker som lever med de samme ytre omgivelsene kan ha ulike indre verdier og verdenssyn. Dette er ikke like klart for alle, noe som kanskje ikke er så rart med den materielle fokus som vårt samfunn har. I en slik situasjon kan det være på sin plass å tenke litt over hva tilværelsen vår egentlig består av. Objektivt og biologisk så har vi alle en kropp; vi er et synlig fenomen som kan bevege seg rundt og utføre handlinger. Men vi henger ikke i løse lufta, vi befinner oss i et ytre miljø bestående av natur og menneskeskapte systemer og strukturer, et samfunn. Har vi glemt noe nå? Ja, vi har glemt vår subjektive innside! Vår psykologi, tanker, følelser og bevissthet. Ikke nok med det, vi har også en felles innside, en kultur; språk, normer, historie, verdenssyn, ting som gjør at vi kan forstå hverandre og ha en felles identitet.

Wilber og de fire kvadrantene

Disse aspektene av tilværelsen kan enkelt oppsummeres i en figur som deles i to akser: individ og kollektiv, og indre og ytre (Figur 1). Vi får da 4 dimensjoner som vår tilværelse kan deles inn i, en inndeling som den observante leser vil gjenkjenne som Ken Wilbers 4 kvadranter (1). Både Norge og Nordmenn har altså en innside! Det er viktig å ha med seg denne helheten når vi skal tenke fremover og, som Dag Andersen har utfordret oss til å gjøre, sette oss 100års mål (2). Helhet er dessuten et nøkkelord når man snakker om vårt neste kulturelle utviklingstrinn. Materialismen har vært preget av rasjonell tenkning, reduksjonisme og sektortenkning. Vi har ikke noe overblikk og klarer ikke å se sammenhenger eller ta mange perspektiver på en gang, ikke minst fordi vi i stor grad har neglisjert innsiden av tilværelsen. Men dette vil endre seg på vårt neste utviklingstrinn, som vil preges av forståelse av vår innside og en større evne til å se sammenhenger.

Figur 1. Ulike dimensjoner av vår tilværelse.

Disse 4 dimensjonene er ikke statiske, de er aspekter av vår tilværelse som hele tiden utvikler seg. Uansett hvor vi setter fokus så vil vi se et fenomen i utvikling: Det fysiske universets utvikling fra Big Bang til komplekse biologiske organismer. Et barns psykologisk og biologiske utvikling. Historisk samfunnsutvikling fra lokale stammesamfunn til globalt informasjonssamfunn. Ens egen utvikling av dypere innsikter og evne til innlevelse.

Utvikling er et av særpregene ved vårt Kosmos. Og utvikling har jo vært spesielt tydelig i vår levetid hvor vi, i Vesten, trolig har hatt en raskere utvikling enn noensinne. Men har dette vært en balansert utvikling? Hva er det egentlig som har utviklet seg? Alle dimensjonene av vår tilværelse har nok hatt en viss utvikling, men det er særlig i den ytre verden at utviklingen har gått raskt. Fra jordbrukssamfunn via industrisamfunn til informasjonssamfunn på knapt 100 år; Forbedret helse, økt levealder og større rikdom for nasjonens innbyggere. Alt kvantitativ utvikling.

Men hva med vårt indre? Hva med kvalitativ utvikling? Er vi blitt visere? Er vi blitt bedre medmennesker. Opplevs tilværelsen som meningsfylt? Hvordan forholder vårt samfunn seg til vårt indre, vår bevissthet? Vårt indre univers har vært lite vektlagt, til og med

ignorert. Vår bevissthet er jo ikke noe annet enn et epifenomen forårsaket av biokjemiske reaksjoner i hjernen.

Menneskehetens utvikling

Fremtidens mennesker vil naturlig balansere tilværelsens ulike dimensjoner. Indre utvikling vil være like viktig som ytre. Og med det fokus vi har hatt på ytre utvikling er det nå på tide å sette fokus på vårt indre. Hvor er vi egentlig på vei når det gjelder indre utvikling? Det kan være nyttig å se litt på hvordan kulturell utvikling har foregått igjennom historien.

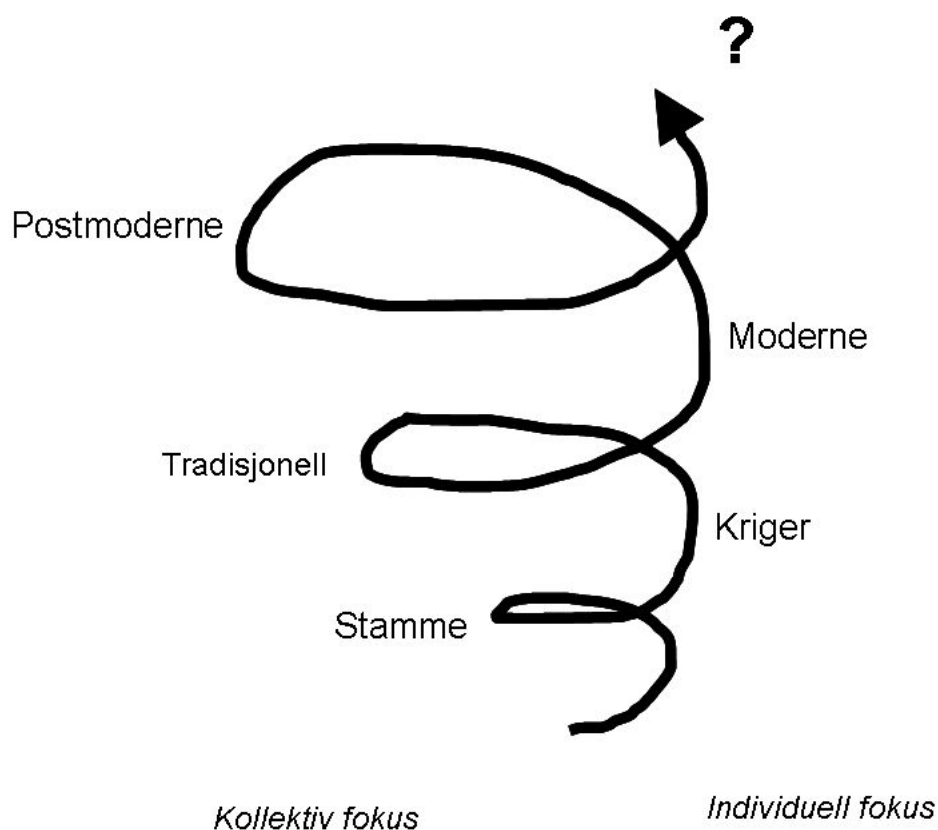
Den amerikanske psykologen Clare Graves laget en modell for psykologisk og kulturell utvikling (3), en modell som nok er bedre kjent i sin populære form "Spiral Dynamics" (4). Han så får seg at kulturell utvikling skjer gjennom en rekke bevissthetsstadier med økende kompleksitet; fra primitive stammesamfunn via tradisjonelle samfunn til dagens moderne samfunn (se Figur 2). Et kjennetegn med denne utvikling er at den alternerer mellom fokus på det individuelle og det kollektive.

Hvis vi begynner nederst i Figur 2 med stammesamfunn er fokuset på stammen eller gruppen. Det er et stadium preget av overtro og magisk tenkning. Hvis slike samfunn har gode kår vil de etter hvert få en økende befolkning, noe som vil bringe dem i konflikt med nabostammer. Et nytt stadium oppstår som er mer individ fokusert og aggressivt. I denne krigerkulturen er livet kaotisk og brutalt. Tradisjonell bevissthet innfører lov, orden, organisering og skriftspråk. Fokus er igjen på fellesskapet og en felles samlende religion er vanlig. Dette stadiet ble avløst av moderne rasjonell tankegang og objektivisering av den ytre verden.

Her i Vesten oppstod Modernismen for 350 år siden med Descartes; vi fikk moderne vitenskap og den industrielle revolusjon. Vårt siste kulturtrinn, Postmodernismen, oppstod for omtrent 40 år siden som en motvekt til alle problemene som Modernismen også etter hvert frembrakte. Stikkord for dette tankesettet er følelser og myke verdier, Nei til atomvåpen, anti-hierarki, miljøbevegelsen, feminisme, pluralisme og kulturel relativisme. Postmodernismen satte fokus på problemene Modernismen førte med seg, men har ikke vært like flink til å finne løsninger og handle. Dagens Norge er stort sett en blanding av Tradisjonelle, Moderne og Postmoderne verdier.

Graves gjorde også en annen interessant oppdagelse: hvert individ synes å gå gjennom omtrent de samme utviklingstrinnene. Det synes som om den kulturelle utvikling har preget inn mønstre i vårt Kosmos som hvert individ repeterer i sin psykologiske utvikling. Og siden

alle spedbarn starter sin utvikling på det laveste trinn, vil et samfunn alltid være sammensatt av individer som representerer alle kulturtrinn.

Figur 2. Ulike stadier i historisk kulturell utvikling.

Norden med sitt sosialdemokrati er nok det stedet i verden med sterkest innslag av postmodernisme. Det er derfor naturlig å tenke seg at det er her at et nytt kulturtrinn først vil se dagens lys. Vi bør derfor ha som målsetting å *etablere et nytt kulturtrinn i Norge* i løpet av de neste 100 år. Her må det altså skje en utvikling på fellesskapets innside, vår intersubjektive tilværelse (nedre venstre dimensjon i Figur 1). Hvis vi lykkes vil det i så fall være første gang i historien at vi bevisst tar tak i vår egen utvikling for å nå et nytt kulturtrinn.

En ny opplysningstid

For å få dette til må vi for alvor begynne å forstå det subjektive. Hvilke faktorer er gunstige og bidrar til psykologisk vekst? Slik Descartes la grunnlaget for Modernismen med sin

objektivisering av den ytre verden, kan vi nå starte en ny opplysningstid hvor fokus er vår indre verden. Utvikling i en kultur eller et individ skjer gjerne når problemene skapt på et utviklingstrinn blir så store at de bare kan løses ved å ta steget til et nytt verdenssyn, et nytt tankesett. Faser med problemer og utfordringer gir muligheter for vekst.

Et slikt 100års mål vil endre våre tanker om hvilke individer et samfunn ønsker seg. I dag er det vel ansvarfulle konsumenter? I framtiden må målsettingen være livslang utvikling og et ønske om å få ut hver enkelts potensial. Psykologisk utvikling vil være et mål i seg selv. Og da vil det ikke være ønskelig å sløve ned befolkningen med underholdning og trivialiteter.

Alle starter sin utvikling når de blir født, og man utvikler seg tildels i ulikt tempo. Og i voksen alder, når skole og utdanning er fullført, finnes det lite incentiver fra samfunnets side for at man skal fortsette å utvikle seg. Alle har selvfølgelig rett til å være den de er, men det er viktig å kartlegge hva som er gunstig for at mennesker, og dermed en kultur, skal utvikle seg. I framtiden vil livslang læring og utvikling være helt sentralt, og samfunnet må legge til rette for dette.

Men hvorfor er utvikling et mål i seg selv? Fordi når problemer tårner seg opp i en kultur med et bestemt verdenssyn og tankesett så kan de best løses ved indre utvikling. Å løse problemer med det samme tankesett og perspektiv som skape dem er ikke lett. Befolkningseksplasjonen, vår avhengighet av olje og de klimaproblemene det fører med seg kan bare løses ved å ta det neste steget i kulturell utvikling. Hvis vi ikke tar dette skrittet i Norge, hvem skal da gjøre det?

Å etablere et nytt kulturtrinn i Norge er selvfølgelig et stort mål, en slags visjon, noe et 100års mål jo egentlig må være. Veien til dette målet vil utformes etter hvert, men for å komme i gang er det nyttig å konkretisere noen ideer allerede nå. Og da mener jeg det er viktig å tenke *helhet* og *utvikling*. Vi ønsker å føre vår kultur et skritt videre, men vi må ikke glemme helheten.

I Figur 1 delte vi inn vår tilværelse i 4 dimensjoner, hvor vår felles innside, vår kultur, befinner seg nede til venstre. Poenget er at disse dimensjonene må ses i sammenheng; kulturell utvikling skjer mest effektivt hvis det stimuleres til vekst i alle dimensjonene. Man kan da sette opp en analyse over noen faktorer som i hver dimensjon som vil være viktige for å skape et nytt kulturtrinn.

La oss begynne nede til venstre i Figur 1 med vår felles innside:

1) Kollektivt indre: Man utvikler en ny kultur i fellesskap. Man er ikke så mange i oppstarten, og det er derfor viktig å vite om hverandre! Man må treffes og snakke sammen.

Her utformes tankene, ideene, verdiene og verdenssynet til det nye kulturtrinnet. En felles intersubjektiv forståelse vil skape nye Kosmiske vaner.

2) Kollektivt ytre: Det nye verdenssynet må manifestere nye systemer, institusjoner og infrastruktur. Internett og media gjør oss mer uavhengig av avstand og nye tanker og ideer kan raskt nå ut til mange. For å få innflytelse i et demokrati vil det bli behov for et nytt politisk parti forankret i forståelse av helhet og utvikling.

3) Individuelt indre: Vi trenger individer som utvikler et tankesett og verdenssyn som går utover postmodernismen. I en egalitær postmodernistisk kultur blir det en utfordring å snakke om ulike psykologiske utviklingsnivåer. Men for å utvikle et nytt kulturtrinn trengs det ledere og forbilder som opererer fra en høy bevissthetsstruktur. Indre livslang utvikling må bli akseptert, forstått og stimulert.

4) Individuelt ytre: Indre forståelse og utvikling *må* komme til uttrykk i handlinger og adferd ("walk the talk").

Integralt Folkepart?

Dette er på ingen måte noen komplett liste, men et eksempel som viser hvordan man bør ta hensyn til helheten når man vil oppnå et mål. Med de store og akselererende globale problemene vi i dag står ovenfor føler jeg også at vi begynner å få dårlig tid. Det er dermed ikke nok å etablere et nytt tankesett hvis ikke dette får innflytelse og kan bidra til praktisk problemløsning.

Fremveksten av dette nye kulturtrinnet, som Wilber kaller *integralt*, bør tidligst mulig føre til at det etableres et nytt politisk parti (Integralt Folkeparti?). En sentral del av dets partiprogram vil være aksept og forståelse av vår subjektive innside og dens utvikling. Partiet vil forstå at Norge (og Verden) alltid vil bestå av ulike kulturnivåer og verdisystemer. Det vil stimulere til sunne uttrykk av både tradisjonelle, moderne, postmoderne og integrale verdier, samtidig som det vil oppfordre alle til livslang vekst og utvikling.

Siden et slikt integralt parti forstår utvikling vil det kunne kommunisere et budskap effektivt til ulike deler av befolkningen. Partiet vil ha et globalt perspektiv og jobbe for etablering av internasjonale lover (bl.a. for å regulere virksomheten til internasjonale selskaper) og en Verdensregjering. Vi trenger en ny politikk som tar tak i dagens utfordringer med et nytt tankesett. La oss derfor etablere et nytt kulturtrinn i Norge og gi det innflytelse via et nytt politisk parti!

- 1) Se f.eks. ” A Theory of Everything: An Integral Vision for Business, Politics, Science and Spirituality” av Ken Wilber
- 2) www.hundrearsmalene.no
- 3) ”The Never Ending Quest: Dr. Clare W. Graves Explores Human Nature: A Treatise on an emergent cyclical conception of adult behavioral systems and their development” av Clare Graves
- 4) ”Spiral Dynamics: Mastering Values, Leadership and Change” av Don Edward Beck og Christopher Cowan